قرآن، سنت پیامبر(ص) و ولایت امامان؛ سه منبع اندیشه رهبر شهید بودند

استاد دانشگاه و اندیشمند دینی الجزایر در وبینار «مِنَ الْمُؤْمِنِینَ رِجَالٌ صَدَقُوا» که به همت مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی برگزار شد، قرآن کریم، سنت پیامبر(ص) و ولایت امامان هدایتگر را از پایه‌های اندیشه و رهبری حضرت آیت‌الله سید علی خامنه‌ای رهبر شهید جمهوری اسلامی ایران دانست و تأکید کرد:مفاهیم قرآن باید در واقعیت امروز جامعه به کار گرفته شوند.

به گزارش روابط عمومی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، نورالدین بولحیه، استاد دانشگاه، نویسنده و اندیشمند دینی الجزایر، در ابتدای سخنرانی خود در وبینار «مِنَ الْمُؤْمِنِینَ رِجَالٌ صَدَقُوا» از مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی برای فراهم کردن فرصت سخنرانی درباره امام و رهبر شهید، حضرت آیت الله سید علی خامنه‌ای حسینی، قدس‌الله‌سره، تشکر کرد.

وی در ادامه گفت: این امام بزرگوار، این رهبر عظیم‌الشأن و این اندیشمند نابغه، شخصیتی بود که همه ویژگی‌های رهبری شایسته در او تجلی یافته بود. او ما را به سیره پیامبران، اولیای الهی و امامان پاک(ع) بازگرداند و اسلام را در سیمای اصیل محمدی آن به نمایش گذاشت.

بولحیه در ادامه با طرح این پرسش که منابع فکری و معنوی این رهبر چه بوده است، اظهار کرد: هر اندیشمند، احیاگر و رهبری به سرچشمه‌هایی نیاز دارد که راهنمای او باشند. با بررسی سخنان رهبر شهید و مسیر زندگی ایشان، می‌توان سه سرچشمه بزرگ را شناسایی کرد.

این اندیشمند الجزایری، نخستین منبع را قرآن کریم دانست و گفت: به‌ ندرت می‌توان خطبه، درس یا بیانی از ایشان یافت که قرآن کریم در آن حضور نداشته باشد. حتی آخرین سخن مشهور ایشان که در پایان زندگی و در مواجهه با آمریکا بر زبان آوردند، برگرفته از آیه «كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ» بود؛ یعنی «هرگز چنین نیست؛ پروردگارم با من است و مرا هدایت خواهد کرد».

وی افزود: این کلام، حضرت موسی(ع) را بار دیگر در برابر دیدگان ما زنده کرد؛ همان‌گونه که یادآور فرعون و ماجرای رویارویی او با موسی(ع) شد. این عبارت در شبکه‌های اجتماعی به‌ طور گسترده منتشر شد و ویدئوهای بسیاری با استفاده از هوش مصنوعی درباره آن ساخته شد که بر این معنا تأکید داشتند که در برابر هر فرعونی، موسی‌ای وجود دارد و فرعون نمی‌تواند به طغیان و سلطه خود ادامه دهد و سرانجام غرق یا نابود نشود، بی‌آنکه موسی(ع) در برابر او قرار گیرد.

بولحیه ادامه داد: همان‌گونه که فرعونِ پیشین فریاد زد «أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى»؛ «من پروردگار برتر شما هستم» و به طغیان، سرکشی و تکبر پرداخت و تصور کرد که قدرت انجام هر کاری را دارد، تنها کسی که در برابر او ایستاد و این رویارویی را به صحنه‌ای جهانی تبدیل کرد، رهبر شهید بود که گفت: «كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ».

وی تصریح کرد: این سخن نشان می‌دهد که بهره‌گیری ایشان از قرآن کریم، جامع و فراگیر بود و به انتخاب گزینشی آیات محدود نمی‌شد؛ برخلاف کسانی که از قرآن تنها آیاتی را برمی‌گزینند که مطابق میلشان است، به آیات نماز، روزه، زکات، حج و ذکر بسنده می‌کنند و آیات جهاد، امر به معروف و نهی از منکر و آیات دعوت‌کننده به ایستادگی در برابر طاغوت‌ها را کنار می‌گذارند.

این اندیشمند دینی خاطرنشان کرد: رهبر شهید قرآن را به صورت یک مجموعه کامل دریافت کرد، مفاهیم آن را در زندگی خود به‌ طور کامل به کار بست و دیگران را نیز به اجرای همه‌جانبه آن فراخواند. از همین رو، اشارات و دیدگاه‌های فراوانی از ایشان درباره قرآن کریم وجود دارد که در کتاب‌هایی درباره اندیشه، بینش و قرائت تنزیلی ایشان از قرآن گردآوری شده است.

ضرورت تطبیق آیات قرآن با واقعیت امروز

بولحیه با انتقاد از شیوه‌ای که به گفته او برخی افراد در خواندن قرآن در پیش می‌گیرند، گفت: متأسفانه بسیاری از افراد در موضوع عادی‌سازی روابط و در ارتباط با موضوع اپستین، قرآن کریم را می‌خوانند، اما به آن عمل نمی‌کنند یا آن را صرفاً با نگاهی تاریخی می‌خوانند.

وی توضیح داد: آنان سوره احزاب، توبه یا محمد(ص) را می‌خوانند، اما آیات این سوره‌ها را تنها بر غزوه احزاب، بدر، احد یا تبوک تطبیق می‌دهند و از تطبیق آن‌ها بر واقعیت امروز غافل می‌شوند. آیات مربوط به منافقان را می‌خوانند و آن‌ها را فقط درباره عبدالله بن اُبی تطبیق می‌کنند، بی‌آنکه بدانند جریان نفاق در هر عصری وجود دارد و نفاق از مهم‌ترین عوامل گمراهی در این امت است.

این استاد دانشگاه افزود: همچنین آیه «وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ» را می‌خوانند و آن را تنها درباره بلعم باعورا، شخصیت شناخته‌شده در تاریخ، تفسیر می‌کنند؛ اما از توجه به بسیاری از عالمان گمراهی غافل می‌شوند؛ همان عالمانی که پیامبر خدا(ص) درباره آنان هشدار داده و از خطر عالمان گمراه‌کننده برای امت سخن گفته است.

ایشان تصریح کرد: سخن از عالمان گمراه‌کننده، عالمان دربار و عالمانی است که در خدمت طاغوت‌ها قرار می‌گیرند؛ همان کسانی که خداوند متعال درباره عالمان اهل کتاب نیز از آنان یاد کرده است؛ عالمانی که دین خود را به بهایی ناچیز فروختند.

بولحیه تأکید کرد: ویژگی برجسته قرائت قرآنی رهبر شهید، همین تطبیق آیات بر واقعیت بود؛ به‌گونه‌ای که آیات قرآن را زنده، تازه و جاری در زندگی امروز می‌دیدیم. همان‌طور که در نمونه آیه «كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ» اشاره کردیم، پس از آنکه ترامپ ایران را به غرق کردن تهدید کرد، این آیه را با چشم خود در واقعیت مشاهده کردیم؛ گویی موسیِ زمانه ما در پاسخ به او گفت: «هرگز چنین نیست؛ پروردگارم با من است و مرا هدایت خواهد کرد.»

وی افزود: رهبر شهید همواره از عشق خود به شهادت سخن می‌گفت و آیات مربوط به شهادت را می‌خواند. خداوند نیز دعای او را اجابت کرد و آنچه را بیان می‌کرد، در زندگی‌اش محقق ساخت؛ به‌گونه‌ای که

او دیگر تنها نمونه‌ای از سخنان و دیدگاه‌های خود نبود، بلکه خود به تجسم آن‌ها تبدیل شد.

پایبندی به اصل تولی و تبری و ایستادگی در برابر آمریکا

این اندیشمند الجزایری با اشاره به موضع رهبر شهید درباره اصل تولی و تبری، گفت: این اصل که قرآن کریم بر آن تأکید دارد، در سراسر زندگی ایشان زنده بود. هرگاه از دشمنان امت پرسیده می‌شد، از آمریکا نام می‌برد و این موضع تا پایان زندگی‌اش ادامه یافت. او موضع خود را تغییر نداد و از آن عقب‌نشینی نکرد.

بولحیه افزود: این رویکرد با رفتار برخی جنبش‌های اسلامی تفاوت اساسی دارد؛ جنبش‌هایی که زمانی با آمریکا دشمنی می‌کردند، اما بعداً با آن آشتی کردند، روابط خود را عادی کردند، گسترش دادند و در برابر خواسته‌های آن تسلیم شدند.

وی تأکید کرد: تفاوت بزرگی میان کسی وجود دارد که قرآن را در زندگی به کار می گیرد، مفاهیم آن را به کار می‌بندد و برای تحقق آن‌ها هزینه و فداکاری می‌کند، و کسی که از قرآن برای تجارت و منافع خود بهره می‌برد.

این استاد دانشگاه برای توضیح این تفاوت به امام علی(ع) اشاره کرد و گفت: امام علی(ع) قرآن را در قلب خود حمل می‌کرد و با آن زندگی می‌کرد؛ بلکه قرآن با او بود و او قرآن ناطق بود. پیامبر خدا(ص) نیز درباره پیوند امام علی(ع) با حق فرمودند که علی با حق است و حق با علی؛ و علی با قرآن است و قرآن با علی.

وی ادامه داد:کسانی که با امام علی(ع) دشمنی کردند، چه کردند؟ مصحف‌ها را بر سر نیزه بردند. همین وضعیت را در برابر کسانی می‌بینیم که با رهبر شهید، آیت‌ا‌ خامنه‌ای، دشمنی کردند؛ آنان نیز قرآن‌ها را در دست گرفتند و تصور کردند که اهل کتاب و قرآن هستند، در حالی که قرآن آنان را محکوم می‌کند.

بولحیه تصریح کرد: قرآن با صادقان، استوارقدمان و کسانی است که معانی آن را درک می‌کنند و آن را چنان‌که شایسته است تلاوت می‌کنند؛ نه با کسانی که هنگام طرح آیات جهاد یا آیات مربوط به رویارویی با طاغوت‌ها دچار تردید و آشفتگی می‌شوند، زیرا می‌خواهند قرآن مطابق میل و خواسته‌های آنان

باشد.

سنت پیامبر(ص)؛ معیار شناخت اسلام اصیل

این اندیشمند دینی در ادامه، عشق رهبر شهید به پیامبر اسلام(ص) و سنت پاک ایشان را از دیگر ویژگی‌های مهم وی دانست و گفت: رهبر شهید همواره مردم را به سنت پیامبر(ص) فرا می‌خواند.

وی افزود: کسانی که پیامبر خدا(ص) را منحصر به خود می‌دانند، در واقع از همه به پیامبر دورترند. آنان پیامبر(ص) را به پیراهن کوتاه، ریش بلند یا استفاده از مسواک محدود می‌کنند و فراموش می‌کنند که پیامبر اسلام(ص)، الگوی مقاومت و جهاد، یاور مستضعفان و در مقابل مستکبران بود.

بولحیه ادامه داد: پیامبر(ص) کسی بود که با امپراتوری روم، یکی از بزرگ‌ترین قدرت‌های آن روزگار، مواجه شد. این همان سیمای پیامبر خدا(ص) است که رهبر شهید ما را با آن آشنا کرد و خود نیز در مسیر او گام برداشت.

وی تأکید کرد: رهبر شهید، نماینده واقعی سنت پیامبر(ص) بود و آن را به درستی تجسم بخشید؛ نه آن طاغوت‌ها و عالمان بدکرداری که تصور می‌کنند نماینده سنت هستند، در حالی که از آن فاصله زیادی دارند.

این استاد دانشگاه افزود: آنان خود را صاحبان انحصاری پیامبر خدا(ص) معرفی می‌کنند، اما پیامبر(ص) آنان را از حوض کوثر دور خواهد کرد؛ زیرا آنان دین را تغییر دادند و دگرگون ساختند و به طاغوت‌ها پیوستند.

ولایت امامان هدایتگر؛ سومین پایه اندیشه دینی

بولحیه در ادامه، سومین منبع اساسی در اندیشه رهبر شهید را ولایت کسانی دانست که پیامبر اسلام(ص) امت را به ولایت آنان سفارش کرده است.

وی گفت: پیامبر خدا(ص) در احادیث متعددی که در میان مکاتب مختلف اسلامی مورد اتفاق است، امت را به تمسک به کتاب خدا و عترت خود سفارش کرد و فرمود که این دو از یکدیگر جدا نمی‌شوند تا در کنار حوض

کوثر بر او وارد شوند. همچنین مردم را به ولایت امام علی(ع) فراخواند و بیان کرد که ولایت علی(ع)، همان ولایت پیامبر خدا(ص) است.

این اندیشمند الجزایری افزود: بر همین اساس، امامت امتداد نبوت است. رهبر شهید نیز کتاب مهمی در این زمینه دارد که در آن به این موضوع پرداخته است که امامان(ع) گویی یک شخصیت واحدند؛ هرچند هر یک در شرایط خاصی زندگی کرده‌اند و متناسب با همان شرایط عمل کرده‌اند.

وی توضیح داد: امامان(ع) وارثان پیامبر خدا(ص) هستند و به ما آموخته‌اند که چگونه با فتنه‌ها مواجه شویم، چگونه از دین اصیل محافظت کنیم و چگونه با شیوه‌های گوناگون در برابر طاغوت‌ها بایستیم.

بولحیه تصریح کرد: هرکس ولایت خدا و پیامبرش را بپذیرد، اما ولایت امامان صالح و هدایتگران هدایت‌یافته را نپذیرد، راه‌ها را گم خواهد کرد و به سرنوشت کسانی دچار می‌شود که گفتند: «یاران من مانند ستارگان‌اند؛ به هرکدام اقتدا کنید، هدایت می‌شوید.»

وی افزود: آنان با کنار گذاشتن ولایت امام علی(ع)، معاویه را به ولایت برگزیدند و پس از او یزید و سپس حاکمان دوره‌های بعد، از جمله متوکل، را پذیرفتند و از آنان پیروی کردند.

بولحیه خاطرنشان کرد: آنان در دوره‌های مختلف از حاکمان و صاحبان قدرت پیروی کردند، زیرا ولایت پیشوایان هدایتگر را رها کرده بودند؛ همان اولیای راهنما و خلفای راشد حقیقی که پیامبر خدا(ص) امت را به محبت و ولایت آنان فرمان داده و آنان را به‌ عنوان امانتی برای امت خود معرفی کرده بود.